

ΠΑΡΑΔΟΞΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

“Η θανατική έκτελεσης του στρατηγού Καλλέργη και ή λαϊκή δρόγη. “Εφόδος κατά τον Κυβερνείου. “Οπου ό τρελλός Ατσιπούδωρος κατεβάζει άπό το μοναστήρι. Πώς μια τραγωδία μεταβούλεται σε... κωμωδία. “Ενετοί, καλώς όρισατε!..” Τὸ θέαμα ἀπὸ τὸν ἔξωστη τοῦ Κυβερνείου. Μιὰ θεατρικὴ σκηνὴ στὶ μεγάλη αἰθουσα. Καὶ τὸ θλιβερὸ τέλος.

“Η ιστορία τῆς πρώτης Κρητικῆς Δημοκρατίας ποὺ ίδρυνται μὲ τόσο ένθουσιασμὸ ἀπὸ τὸ λαὸ στά 1362, μετὰ τὴν κατάλυσι τῆς Ενετικῆς κυριαρχίας, δὲν εἶνε μεγάλη. “Έχει δῶμας μερικά ἐπεισόδια ποὺ ἀποτελοῦν ἀληθινές τραγωδίες. Στὸ περασμένον φύλλο εἴδαμε τὰ τυραννικὰ κατοχόδια τοῦ στρατηγού Ιωάννου Καλλέργη καὶ τὸ φοβερὸ θάνατο του στὸν Χάνδακα (τὸ σημερινό “Ηράκλειο”) τῆς Κρήτης. Θὰ διηγηθῶντας μιμερά ἀλλο ἐπεισόδιο, ποὺ ἥρθε συγένεια τοῦ πρώτου καὶ αναγκαῖα συνέπεια:

Κατὰ διαταγὴ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐτοιχοκολλήθη τοὺς δρόμους προκρήνεις ποὺ ἀνήγγελε τὴν καταδίκη καὶ τὴν ἔκτελεση τοῦ στρατηγού Καλλέργη. “Η ἀπόφασις συνώνυμης τῆς καυνηρήματα τοῦ καὶ τὸν ἔχαστατηρὶς προδότη. Οἱ κάτοικοι ἐμάθαιναν διτὶ τὴ νύχτα εἰχε γίνει κοσκινὸ ἀπὸ τὶς λόγχες τῶν δημοκρατικῶν φρουρῶν στὸ στρατιωτικὸ ἀρχηγὸ τῆς νεαρῆς πολιτείας, ἐν ἀπὸ τὸ ἐπιστυπότερο δύναμα τῆς Κρητικῆς εὐγενείας. Στὴν ἀρχὴ ὁ κόσμος ἔξεπλάγη, ὑστερὸ ἀρχισαν μονυμοῦρες καὶ βρισιές, τῆς ταραχῆς προσαναρουσμάτα, καὶ τὸ μετεμφέρο τὸ κακὸ ξέσπασμα. “Απειρο πλῆθος ἡμαζεύτης γύρω ἀπὸ τὸ Κυβερνητικὸ μέγαρο, ἔφραξε τὴν πλατεία, τοὺς δρόμους, τὴν προσκυμαία. Μὲ τὴ διάδοση τῆς φοβερῆς ἀγγελίας σὰν ἀστραπῆς ὅροις χωρικῶν εἰσώρυπταν ἀπὸ τὰ προστατεία, ἀπὸ τὰ κωριά, ἀπὸ αὐτές τὶς οὔζες τοῦ Ικαρίου δρους, ἀλλοι κάρων τῆς οἰκογενείας Καλλέργη, ἀλλοι γιὰ νὰ βούν οὐρανίατα, λαφυραγγήσεως.

Τὸ ‘Ανωτάτο Συμβούλιο ποὺ συνεδρίαζε στὸ Κυβερνείον, διέταξε νὰ κλείσουν τὰ κάκελα καὶ ἡ φρουρὴ ἔξω παραταγμένη νὰ στέκῃ μὲ τὰ δόλα στὸ χέρι, ἔτοιμη. Φρικαλέες βρισιές, φοβερὲς κατάρες ἐγέμιζαν τὸν ἄερα. Φίλοι, συγγενεῖς, στρατιώτες τοῦ θυντατούντος, ἀνάμηνον μὲ τὸ λαό, τὸν ἔξηρονταν. Γυναικεῖς καὶ ὑπνόρρετες χτυποῦσαν τὰ στήθη τους καὶ τραβοῦσαν τὰ μαλλιά τους μοιρολογήντας. Εκείνεις δὲ ποὺ φαινόντουσαν κορώνατεροι ἀπὸ τὸν στασιαστάς, εὐγένεις καὶ νοικουραίοι τοῦ Χάνδακος, χρυψοὶ ὅπαδοι τῆς τυραννίας, ἔχαρακτηρίζαν τῷρα τὸ γέρο πρόσδρομο τῆς Δημοκρατίας Μαρίνο Γραδενίγο «αιμοβόρο τύνανον, προδότη, ὀλετῆρα τῆς Πατριδὸς κλπ.» Τέλος οἱ δημοσιόποιοι αὐτοὶ παρεκίνησαν ὃχλο νὰ κάνῃ ἔφοδο κατὰ τῆς φρουρᾶς. Αὐτὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ Γαστρώνες, Μώραίτες καὶ Ήπειρώτες ἀφωνιώνες στὸ Συμβούλιο. “Ηταν ὡς ἔξασκοι. Στὴν πρώτη ἐπιδρομὴ τοῦ πλήθους ἔσκοτώθησαν λίγοι καὶ ἐπιληγώντας ἀρχετού. “Η δεύτερη δῶμας σύγκρουσις ἤταν φονικοτάτη. Σύσωμο τὸ τάγμα χτυποῦσε τοὺς στασιαστάς καὶ θὰ τοὺς ἔθερκε δολοῦς, ἀν ἔνας περιεργός καὶ ἀποσδόκητος ἀντίπεριστασμός δὲν μετεβαίλε τὴν τραγωδίαν αὐτὴν σὲ κωμωδίαν.

Ζούσε τότε ἔνας γέρος ἀλητης, ποὺ φαινόταν μιστρότελος, ἤταν νὲ δῶμας πανούνγος καὶ πονηρός, γνωστὸς σὲ δόλους γιὰ τὶς παλαιόμαρτρες του καὶ τὶς αἰσχρολογίες του. Τὸ δόνομά του ἤταν θεόδωρος, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἔτοιμασια του τὸ ἔλεγον ‘Ατσιπούδωρο, δηλαδὴ θεόδωρος ὁ αναίδης, χωρὶς τούτα. Προστατευόμενος ἀπὸ τὴν φαινομενικὴ τρέλλα του, ἔχοριδενε καὶ ἔβρικε ἀτμωμοτεί, σάν ἄλλος Θεορίτης, τοὺς ἀρχοντας τῆς Δημοκρατίας, ἔχλευαζε λαϊκούς, καὶ κληροκούς, μεγάλους καὶ μικρούς. “Ο τύπος αὐτὸς σεβόταν πολὺ τὴν Ενετικὴ πολιτεία, καὶ μιατὶ στὴν νεότητά του ἤταν ἐμποροπλοίαρχος, εἰχε πάει στὴν Βενετία καὶ εἰχε σαστίσει ἀπὸ τὸ μεγαλεῖτο τῆς Δυσαρεστέμενος λοιπὸν τῷρα γιὰ τὸ διάλειμο τῶν φίλων του ‘Ενετῶν, ἔξεβίμαυε κοροδεύοντας τοὺς συμπατριώτες του. “Ολὴ τὴν ἡμέρα τὸ σκαμνί—ἐπάνω στὸ ὄποιο ἀνέβασμενος—ἔποικος ὁ Ατσιπούδωρος—ἔποικος καὶ κεκλειτὸ ἀπὸ πλῆθος ἀλητῶν πολιτών τοῦ Κρήτης, πολιτῶν τῆς Κρητικῆς Δημοκρατίας, ἔποικος φη τῶν ‘Ενετῶν στὴ νῆσο καὶ μενατοῦ τῶν κορυφαίων.

“Η βρισιές καὶ τὰ ἔρεθιστα κόρακα λόγια τοῦ μιστρότελου αὗτοῦ εἶχαν τελός τὴν προσοχὴ τῆς Κυβερνήσεως. ‘Ο Ατσιπούδωρος βραχιοποίητης δογματοφόρος παγάνας καὶ ἐκλείστηκε σ’ ἓνα μοναστήρι, δύο ώρες μαρτιά ἀπὸ τὸν πόλι. Εκεὶ μαλλιοτραβιώτανε—

τοὺς καλόγερους καὶ... περίμενε τοὺς ‘Ενετούς νὰ τὸν ἐλευθερώσουν.

“Η εἰδηση ὅμως τῶν ταραχῶν ποὺ ἀρχισαν στὸ Χάνδακα ἐφθασε τὴν ίδια μέρα στὸ μοναστῆρο καὶ ἀνεστάτωσε τοὺς καλογερόδους. ‘Ο Ατσιπούδωρος ἐρώτησε «τί συμβαίνει;» καὶ ἔνα καλογερόπαλιδο, γιὰ ν’ ἀστειευθῇ, τοῦ εἶπε : «ἡρθανε οἱ Βενετούνοι!» Στὴν ἀρχὴ, ἀν καὶ ἔξεπλάγη, διτὶ τὸν εἰδησης ὁ Ατσιπούδωρος, καμώθηκε τὸν ἀδιάφορο γιὰ τὴν εὐθύραρτην εἰδηση, σὲ λίγο δῶμας πήδησε κρυφά τὸν τοζχό ποματητηριοῦ καὶ ἔτρεσε στὸ Χάνδακα, ἀνυπόμονος νὰ προηπαντήσῃ τοὺς φίλους του ‘Ενετούς!..”

“Ἐφθασε στὴν πλατεία τὴν ὥρα ποὺ ἡ συμπλοκή ἤταν στὴν ἀρχὴ της. Καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη γνωτούντων σὲ μανία καὶ τὸ αἷμα ἔτρεξε βρύσες. Ο τρελλὸς ἐνόμισε ὅτι τὰ συμβαίνοντα ήταν ἀποτέλεσμα τῆς αφίξεως τῶν ‘Ενετῶν, ἀνέβηρε σ’ ἔνα πέτρινο καράβιαν μὲ φωνάζει :

— Καλῶς ώρίσατε. ‘Ενετοί!.. Καλῶς μᾶς ηρθατε ‘Ενετοί!..

Καὶ προσκυνούσε τάχα καὶ προσαγόρευε τοὺς ‘Ενετούς, σὰν νὰ τοὺς εἶχε μπροστά του. Τότε συνέβη κάτι ἀπίστευτο : “Οσοι ἤταν κοντά του, χωρὶς νὰ πολυσερθούν, ἐφωνάζαν : «*Ἐφθασαν οἱ ‘Ενετοί!* καὶ τὴ φρονὴ αὐτὴ ἐπανέλαβαν καὶ ἀλλο, ποὺ ἤταν περί πέρα, ζωτρόπερα καὶ ἔστι η φήμη πετούσε γρήγορα ἀπὸ τὸ στόμα σὲ στόμα : «*Ἐφτασαν οἱ ‘Ενετοί!*» Παρακατώ ἐλέγαν ὅτι τριάντα καράβια μᾶραζαν κιόλας στὸν νησάκι Δίλια, πειρά πέρα στὸ τὸ κατόπι τῆς Φρασκιάς πάρθηκε ἀπὸ τὸν ἔχθρο καὶ ἔστι η κακὴ φήμη ἔξωγονέντα μετεδόθη καὶ στὶς τάξεις τῶν παχομένων, οἱ δόποι τὰς τάχασαν κι ἐπανηταν τὴν ἀδελφοτονίαν. “Ολοι ἔρευναν ἀπὸ τὴν πλατεία καὶ ἔτρεψαν νὰ ἰδούν τὸν ἔχομενος ‘Ενετούς. “Αλλοι ἐπηγαναν στὸ Λάζιο, ἀλλοι ὠρμωπαν στὸ ἀκρωτήριο, ἀλλοι ἀνέβηραν στοὺς οὐρανοὺς κι ἐφώναζε :

“Αμα ἀδειασε ἐντελῶς νὰ πλατεία καὶ δὲν ἔμειναν παρὰ τὰ πτώματα τῶν σκοτωμένων, τὰ σπασμένα δόπλα, τὰ αἵματα καὶ δὲν ἀκούγοντασαν παρὰ τὰ βογχάτα τῶν λαβωμένων, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μὲ τὴν ἀσπρη γενειάδα, ἔβηγκε στὸ ίδιον ἐκείνο μπαλάκων ἀπὸ τὸ πορό μηρών ο προκάτοχός του Δάνδολος εἶχε ψυχούσαν μιά ἀναίτητη ἀπολογία ὑπέρ της ‘Ενετικῆς Δημοκρατίας πρὸς τοὺς ἐπαναστάτες της Κρητούνος. ‘Ο πρόεδρος Γραδενίγος, εἰδε τὸ θέατρο τῆς φρυγτῆς καταστοφῆς, ἀνατρίχιασε, ἐσήκωσε τὰ μάτια στὸν οὐρανὸ κι ἐφώναζε :

— Θεέ μου, τί ἤταν γραφτὸ νὰ ἰδούν τὰ μάτια μου!.. Ήταν λοιπὸν μοιραία νὰ σώσῃ τὴν πολιτεία καὶ τὴν Κυβερνησία τῶν Κρητῶν, ποιός ; ένας τρελλός, ένας Ατσιπούδωρος!.. Φρίκη! Φρίκη!

Φαινεταν διτὶ ο τρελλὸς αὐτὸς ἔχει περισσότερο μυαλὸ ἀπὸ δόλους μας, ἐπομφαρύστησε μὰ φωνὴ πίσω του.

“Ο Γραδενίγος ἐγύρισε καὶ εἰδε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ της Πατριδός, ἀνατρίχιασε, ἐσήκωσε τὰ μάτια στὸν οὐρανὸ κι ἐφώναζε :

— Τί ἔννοεις : τὸν ἐρωτησε ό Πρόεδρος.

— Ήμερε μέσα καὶ θὰ σοῦ πῶ πω.. Εχω μιὰ σπουδαία ἀποκάλυψη νὰ σους κάμω.

“Οταν μπήκαν μέσα τοὺς ἐπλησίασε ό Λαβούδος, ἀλλοι σύμβουλοι, μὲ τὸ ίδιο μυστηριώδες ύφος. Καὶ οι δύο ἀρχισαν τότε νὰ ἔξομολογοῦνται στὸν Πρόεδρο διτὶ τὰ σημερινὰ γεγονότα τοὺς ἔκαμπον πολὺ σκεπτικούς καὶ διτὶ ἐδυνάμωσαν στὴν ψυχὴ τους μᾶς ίδεα..”

— Ποιὰ ίδεα ; φωτησε ό Πρόεδρος.

— Νὰ ξαναφέρουμε τοὺς ‘Ενετούς.. εἰπε μὲ θάρρος ό Φραδέλος. ἀλλοι σύμβουλοι, καὶ τὸ ίδιο μυστηριώδες ύφος. Καὶ οι δύο ἀρχισαν τότε νὰ ἔξομολογοῦνται στὸν Πρόεδρο διτὶ τὰ σημερινὰ γεγονότα τοὺς ἔκαμπον πολὺ σκεπτικούς καὶ διτὶ ἐδυνάμωσαν στὴν ψυχὴ τους μᾶς ίδεα..”

— Μὰ ἀν δόλοι πιστεύετε διτὶ τὴν θαυμῆν της Κρήτη, τὸτε κι ἐγώ είμαι μαζί σας εἰπε ό Γραδενίγος. “Έγώ δὲδιος νὰ πάω στὴ Βενετία νὰ τοὺς φέρω!

— Προδότη! ἐφωνάζει δυνατά ό Φραδέλος, σοῦ βγάλαμε τὴ μάσκα!.. Προδότη! πουλημένε στοὺς

